

วิเคราะห์การใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุ
สามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

An Analysis of The Use of Online Media in The Study of Discipline
and Propagation of Monks and Novices in Phrae District, Phrae
Province

พระไชยะสิน วงสอนเพ็ด¹ พรหมเรศ แก้วโมลา², พระราชเขมากร³
Sayyasin Vongsonepheth¹, Phromares Kaewmola², Phra Rajakhemakorn³

วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹,
วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²,
วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³
Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹,
Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²,
Phrae Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University³
Email: seelpb36@gmail.com

(Received: Jul 4, 2023; Revised: Jul 15, 2023; Accepted: Jul 20, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในสังคมไทยปัจจุบัน 2. เพื่อศึกษาสภาพบริบทและปัญหาของการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และ 3. เพื่อวิเคราะห์การใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการศึกษาพบว่า

1. พระสงฆ์ในปัจจุบันใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพระพุทธศาสนาตามบทบาท และหน้าที่ ดังนี้ 1) ด้านการศึกษาพระธรรม ช่วยให้พระภิกษุได้เรียนรู้พระธรรมวินัยได้อย่างรวดเร็ว สะดวก 2) ด้านการนำความรู้ไปประพฤติปฏิบัติ โดยการค้นคว้าผ่านระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยในทันที 3) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำให้การเผยแผ่อย่างทั่วถึง คลอบคลุม และรวดเร็ว 4) ด้านการปกป้องพระพุทธศาสนา การประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ การใช้สื่อออนไลน์ก็จะเป็นประโยชน์และไม่เกิดความเสียหายแก่วงการคณะสงฆ์

2. สภาพบริบทของใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ส่วนใหญ่มีการใช้สื่อประเภท YouTube (ยูทูบ) Facebook (เฟซบุ๊ก) Line (ไลน์) เป็นส่วนมาก และมีการใช้ Facebook (เฟซบุ๊ก) เป็นประจำมากที่สุด ในแต่ละวันใช้ประมาณ 5-6 ชั่วโมง และ

ส่วนใหญ่เพื่อการศึกษาและเพื่อการสื่อสาร ส่วนสภาพปัญหาพบว่า (1) การใช้ระบบเครือข่ายของเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษาที่ขัดข้องบ่อยทำให้ใช้งานได้ไม่สะดวก (2) จำนวนผู้ดูแลและบุคลากรมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศน้อย (3) พระภิกษุสามเณร ขาดองค์ความรู้และประสบการณ์ในการใช้งานด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการเรียนการสอน และ (4) พระภิกษุสามเณรผู้เรียน ขาดแรงจูงใจในการศึกษาแบบออนไลน์

3. ระดับการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนในการศึกษาพระธรรมวินัย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45) ด้านการศึกษาค้นคว้าพระธรรมวินัยผ่านการใช้สื่อออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.49) และด้านการเผยแผ่พระธรรมวินัยผ่านสื่อออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.46)

คำสำคัญ: สื่อออนไลน์, การศึกษาพระธรรมวินัย, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, พระภิกษุสามเณร

Abstract

The objectives of this research are: 1. to study the theoretical concepts of using online media in the study of dharma discipline and the propagation of monks and novices in Thai society today; 2. to study the context and problems of using online media in 3. To analyze the use of online media in the study of the Dhamma Vinaya and the propagation of monks and novices in Mueang Phrae District, Phrae Province. Methods: This research is an integrated research method. both quantitative and qualitative research by quantitative research using survey research methods, the sample used in the research and qualitative research Use in-depth interviews with key informants.

The research Finding

1. Monks at present make use of information technology for Buddhism in accordance with their roles and duties as follows: 1) Dhamma study Helping monks to learn the Dhamma Vinaya quickly and conveniently. 2) Putting knowledge into practice by immediately searching through this modern technology system. 3) Buddhism propagation 4) Protection of the Buddha It's good to publicize activities that are of public interest. The use of social media will be beneficial and not detrimental to the Sangha community.

2. The context of using online media of monks and novices in Mueang Phrae District, Phrae Province mostly used YouTube (YouTube), Facebook (Facebook), Line (Line) and used Facebook (Facebook) is the most frequent. Each day is spent about 5-6 hours and mostly for study and communication. As for the condition of the problem, it was found that 1) The use of network systems of information technology within educational institutions that frequently crashes makes it inconvenient to use. Personnel have little knowledge and ability to use information technology. (3) Monks and novices lack of knowledge and experience in using online media in teaching and learning; and (4) monks and novices who learn. Lack of motivation to study online

3. The level of using online media in the study of monastic disciplines of monks and novices in Mueang Phrae District, Phrae Province was generally at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.47) online as teaching and learning materials in the study of the Dhamma Vinaya was at a medium level ($\bar{X}$ = 3.45) in terms of study and research on monastic discipline through the use of online media was at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.49) and in the aspect of disseminating monastic discipline through online moderate ($\bar{X}$ = 3.46)

Keyword: online media, the study of dharma, the propagation of dharma and discipline, monks and novices.

บทนำ

การสื่อสารของผู้คนในโลกใบนี้เป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดน คือ การรับข่าวสารเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทันใจ และทันสมัย การติดต่อสื่อสารของมนุษย์ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยิ่งสังคมมีการพัฒนามากเท่าใด ความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันยิ่งเข้าถึงง่ายมากขึ้น โดยมีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท ช่วยให้การสื่อสารของมนุษย์มีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังเช่นในปัจจุบันช่องทางการสื่อสารผ่าน “อินเทอร์เน็ต” (Internet) ตัวกลางที่เชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารระหว่างมนุษย์ในพื้นที่ห่างไกลกัน ให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ในระยะเวลายาวไกลไม่กี่ปีกว่านี้ เริ่มตั้งแต่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (อีเมล) ซึ่งเป็นสื่อใหม่ยุคเริ่มต้น ก่อนจะถูกพัฒนากลายเป็นทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก สื่อที่ได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนี้ เรียกได้ว่า สังคมโลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือยุคที่การสื่อสารไร้พรมแดนอย่างแท้จริง นายอาทิตย์ หลวงละ (2559)

การใช้อินเทอร์เน็ตที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตคนรุ่นใหม่ ได้แก่ เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network Sites) เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) Line (ไลน์) มาปรับใช้หลายวงการทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เนื่องจากลักษณะการสื่อสารที่มีความสะดวกรวดเร็ว ทำให้เว็บไซต์ออนไลน์ เป็นยอดนิยมของคนรุ่นใหม่ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในช่วงวัยรุ่น ใช้การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงวัยอื่น ซึ่งสื่อใหม่อันทันสมัยในโลกดิจิทัลไม่ได้มีบทบาทเพียงแค่อำนวยความสะดวกให้กับจังหวะการใช้ชีวิตและเพิ่มอัตราความเร็วในการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพฤติกรรม และแบบแผนในการดำรงชีวิต รวมทั้งยังเปลี่ยนมุมมอง วิถีคิด วิธีการมองโลก รวมทั้งค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ใช้อีกด้วย เด็กและเยาวชนที่เติบโตมาพร้อมเทคโนโลยีในโลกดิจิทัลสมัยใหม่ จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจ และรู้เท่าทันถึงความต้องการของตนเอง ธนกร อีระวุฒิชัยกิจ (2562) เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป โลกได้มีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันโลกได้อาศัยเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายรวดเร็ว สื่อออนไลน์มีความจำเป็นในการดำเนินชีวิต ทั้งด้านการเรียน การทำงาน หรือแม้กระทั่งเพื่อการผ่อนคลาย พระสงฆ์ในยุคปัจจุบันจึงได้เข้าไปใช้ประโยชน์สื่อออนไลน์เป็นจำนวนมาก เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาบ้าง เพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลบ้าง ภูริทัต ศรือรัมย์ (2563)

จากผลงานวิจัยของ พระครูสมุห์มานิตย์ ญาณธโร (2564) พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระภิกษุสามเณรมีผลกระทบทั้งเชิงบวก และผลกระทบเชิงลบ ซึ่งผลกระทบเชิงบวกคือ ในปัจจุบันนี้องค์ความรู้ต่าง ๆ ด้านทางโลกและทางธรรมได้ถูกรวบรวมไว้ในอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมาก สื่อออนไลน์เป็นห้องสมุดที่ใหญ่ที่สุดในโลก พระไตรปิฎก อรรถกถา คำสอน หนังสือ ตำราทาง พระพุทธศาสนา ตลอดจนเทปบันทึกคำบรรยายของพระเถระ สะดวกต่อการศึกษาค้นคว้า ในส่วนของผลกระทบเชิงลบการใช้สื่อออนไลน์ของพระภิกษุสามเณร พบว่า สื่อออนไลน์มีความหลากหลายทางด้านข้อมูล ทั้งที่เหมาะสม และไม่เหมาะสมต่อ

สมณะเพศ หากพระภิกษุสามเณร ใช้สื่อออนไลน์ในการหาความรู้ เผยแผ่ธรรมะ ส่งข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์เป็นเรื่องดี การใช้สื่อออนไลน์ก็จะเป็นประโยชน์และไม่เกิดความเสียหายแก่วงการคณะสงฆ์ แต่ถ้าใช้เกินขอบเขตพระธรรมวินัย ซึ่งให้โทษแก่ตนและคณะสงฆ์ จะเห็นได้ว่า สื่อออนไลน์ เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยเฉพาะกับกลุ่มนักเรียนหรือนักศึกษา ทั้งนี้ในการใช้งานเหล่านั้นอาจขึ้นอยู่กับตัวผู้ใช้งานว่าจะนำไปใช้ในทิศทางใด แต่สิ่งที่เห็นได้มากคือการที่พวกเขาได้มีการเรียนรู้ หาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ผ่านทางสื่อออนไลน์ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการพัฒนาตนเอง และนอกจากนี้ บทบาทความความเป็นผู้สอนยังสามารถเลือก ประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ กับการศึกษา นำมาเป็นช่องทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปได้อีกด้วย

คณะสงฆ์ที่ประกอบไปด้วยภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในปัจจุบันก็ได้มีการปรับตัว จากกระแสของสื่อออนไลน์ เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ทั้งทางโลกและทางธรรม โดยมีมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งก็คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ที่เป็นศูนย์กลางการศึกษาทางด้านพระพุทธศาสนา และมีพระภิกษุสามเณรศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก และนอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนพระปริยัติธรรมและบาลี ได้แก่ โรงเรียนพุทธโกศลวิทยา วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร โรงเรียนบวรวิซาลย์ วัดร่องฟอง ซึ่งมี กลุ่มพระภิกษุสามเณรเข้าไปศึกษา เป็นที่หน้าสนใจว่าการใช้สื่อออนไลน์ของพระภิกษุสามเณรนี้จะเน้นไปในทิศทางใด ประเด็นสำคัญคือมีการประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ที่เน้นการศึกษาพระธรรมวินัยหรือไม่ รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาพระธรรมวินัยนั้นเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาคำตอบของผู้วิจัย

ดังนั้น ความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์ เข้ามามีบทบาทต่อการติดต่อสื่อสารรวมถึงระบบการศึกษาอย่างมาก กลุ่มภิกษุสามเณรระดับชั้นมัธยมศึกษา ถือว่าเป็นกลุ่มที่กำลังเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผลจากการวิจัยเล่มนี้จะช่วยให้ทราบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่มีอิทธิพลในการค้นคว้าเรียนรู้เพื่อหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับทางด้านการศึกษาอย่างไรบ้าง แนวทางการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของพระภิกษุสามเณรในจังหวัดแพร่ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการใช้สื่อออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับพระภิกษุสามเณรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรสังคมไทยปัจจุบัน
- 2 เพื่อศึกษาสภาพบริบทและปัญหาของการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
- 3 เพื่อวิเคราะห์การใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” อาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับสื่อออนไลน์

สื่อออนไลน์ (Social Networks) หมายถึง สื่อดิจิทัล หรือเป็นแพลตฟอร์มที่ให้บริการ ออนไลน์ที่เน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นความสนใจร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรม เหตุการณ์ เรื่องราว เพื่อสร้างเครือข่ายสังคม (Social Networks) หรือความสัมพันธ์ในสังคม ระหว่างกลุ่มบุคคล แหล่งบริการ เครือข่ายออนไลน์เป็นบริการสารสนเทศบนเว็บที่อนุญาตให้แต่ละคนสร้างโปรไฟล์ของตนเอง สร้างรายชื่อของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสร้างชุมชนออนไลน์ที่เชื่อมโยงกันแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันภายในระบบ ตัวอย่างบริการเครือข่ายสื่อออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น Email, Google, Facebook, Web Blog, Twitter, Instagram และอื่น ๆ

1 ความหมายของสื่อออนไลน์

ราชบัณฑิตยสถาน ได้บัญญัติคำ ว่า “Social Media” ไว้ว่า “สื่อสังคม” หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสื่อกลางที่ให้ผู้คนทั่วไปมีส่วนร่วมสร้างและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตได้ สื่อเหล่านี้เป็นของบริษัทต่าง ๆ ให้บริการผ่านเว็บไซต์ของตน เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไฮไฟฟ์ (Hi5) (อ่านว่า ไฮ-ไฟฟ์) ทวิตเตอร์ (Twitter) วิกิพีเดีย (Wikipedia) เป็นต้น

วิยะดา ฐิติมัทธมา กล่าวว่า เครือข่ายออนไลน์ได้กลายเป็นปรากฏการณ์การ เชื่อมต่อสื่อสารระหว่างผู้ใช้บริการบนโลกอินเทอร์เน็ต จากการเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ก่อให้เกิดวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีสื่อออนไลน์อีกมากมายหลายประเภท ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ การสร้างชุมชนออนไลน์ให้ผู้ใช้บริการเข้ามาแลกเปลี่ยน แบ่งปันข้อมูลกัน ตามความสนใจประโยชน์ และกิจกรรมของตน

2. ความเป็นมา และพัฒนาการของสื่อออนไลน์

จุดกำเนิดของ Web 2.0 และการพัฒนาก้าวผ่านเข้าสู่ยุค 3.0 หรือ Sematic Web ทำให้กระแสความนิยมของเครือข่ายสื่อออนไลน์มีการเติบโตอย่างไม่หยุดยั้ง เป็นไปตามผลการสำรวจ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่พบว่า มีผู้ใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทุกปี และมีแนวโน้มของผู้ใช้บริการทั่วโลกมากกว่า 1,200 ล้านคน ปัจจุบันสื่อออนไลน์ มีการพัฒนา และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์เชิงสังคมกันมากขึ้น ทั้งเว็บไซต์ในตระกูลของ Wiki, Youtube, Hi5, Myspace, Facebook และอีกมากมาย

3. ประเภทและลักษณะของสื่อออนไลน์

ณัฐพล บัวอุไร (2565) สื่อออนไลน์เป็นรูปแบบเว็บไซต์ในการสร้างเครือข่ายสำหรับผู้ใช้งานในอินเทอร์เน็ตเขียนและอธิบายความสนใจและกิจการที่ได้ทำและเชื่อมโยงกับความสนใจและกิจการของผู้อื่น ในบริการเครือข่ายสื่อออนไลน์ มักจะประกอบไปด้วยการแชท ส่งข้อความ ส่งอีเมล วิดีโอเพลง อัปโหลดรูปบล็อกซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 7 กลุ่ม ดังนี้

1. Publish การเผยแพร่ข้อมูลเอกสารหรือบทความ
2. Share การแบ่งปันข้อมูลรูปภาพหรือความรู้
3. Discuss สังคมในการระดมความคิด
4. Commerce เครือข่ายสังคมที่เกี่ยวกับธุรกิจ
5. Location การแบ่งปันสถานที่ที่น่าสนใจ
6. Network เครือข่ายเพื่อนธุรกิจงาน
7. Game เครือข่ายเกมส์

4. ประโยชน์ของสื่อออนไลน์

เทคโนโลยีนี้มีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาในทุก ๆ วงการทั่วทั้งโลกไม่ว่าจะเป็นทางสังคม ทางเศรษฐกิจ ทางการท่องเที่ยว ทางการศึกษา ด้านการสื่อสาร เป็นต้น ความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยีได้สรรค์สร้างและอำนวยความสะดวกให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์ง่ายและประหยัดเวลามากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง การค้า การสื่อสาร และอีกมากมายที่ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

2.2 อิทธิพลของการใช้สื่อออนไลน์

ระวี แก้วสุกใส และชัยรัตน์ จุสปาโล (2556) ในปัจจุบันผู้คนเริ่มหันมาใช้สื่อออนไลน์แทนสื่อแบบเดิมๆ กันมากขึ้นในการสื่อสารข้อมูลถึงกัน ซึ่งในช่วงเริ่มแรก การใช้สื่อออนไลน์ มักใช้ในลักษณะของงานอดิเรกสื่อสารกันระหว่างตนเองกับคนรู้จักใกล้ชิด จากนั้นได้มีการขยายการประยุกต์ใช้สู่ภาคธุรกิจ ซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้คนอย่างกว้างขวาง สาเหตุสำคัญที่ทำให้สื่อออนไลน์ ได้รับความนิยมขึ้นเรื่อย ๆ มาจากการใช้งานที่ง่ายเข้าถึงกลุ่มคนได้รวดเร็ว มีการแสดงความคิดเห็นไปมา และสื่อที่นำมาแบ่งปันมีลักษณะหลากหลาย รวมทั้งการพัฒนาตลอดเวลาของเทคโนโลยีการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต ทำให้มีแนวโน้มค่อนข้างชัดเจนว่า สื่อออนไลน์ จะเป็นสื่อหลักของผู้คนในโลกอนาคต

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาพระธรรมวินัยของพระภิกษุสามเณร

พระมหารณิต สิริวัฒนโน (2556) พระสงฆ์ในปัจจุบันใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพระพุทธศาสนาตามบทบาท และหน้าที่ ดังนี้ 1) ด้านการศึกษาพระธรรม ผลจากการที่พระภิกษุอาศัยสื่อการเรียนการสอน ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาให้ทันสมัยขึ้น ช่วยให้พระภิกษุได้เรียนรู้พระธรรมวินัยได้อย่างรวดเร็ว สะดวก และเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น 2) ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ ปฏิบัติ โดยการนำความรู้ไปปฏิบัตินั้นพระภิกษุบางรูป บางครั้งอาจเกิดข้อสงสัย หรือหลงลืมพระธรรมวินัยบางประการ บางข้อ พระภิกษุนั้นก็สามารถค้นหาคำตอบข้อมูล แก้อัปเดตข้อสงสัยนั้นได้โดยผ่านระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยนี้ในทันที 3) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้บุคคลอื่นเข้าใจมากขึ้นและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ดังนั้น ถ้าต้องการเผยแผ่อย่างทั่วถึง ครอบคลุม และรวดเร็ว ก็มีความจำเป็นยิ่งที่ต้องมีการเผยแผ่ผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ 4) ด้านการปกป้องพระพุทธ ศาสนา ในขณะเดียวกันถ้ามีบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการทำลายพระพุทธศาสนาหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระศาสนาอันเป็นเท็จ เป็นการบิดเบือน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เราก็ต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการปกป้องให้คำอธิบาย ชี้แจงข้อเท็จจริง เกี่ยวกับพระธรรมวินัย หลักพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง และรวดเร็ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) กล่าวคือ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

มีขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษา ได้แก่ 1) ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัย 2) ด้านการศึกษาค้นคว้าพระธรรมวินัยผ่านการใช้สื่อออนไลน์ 3) ด้านการเผยแผ่พระธรรมวินัยผ่านสื่อออนไลน์ โดยกำหนดตัวแปรได้ ดังนี้

1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

1. สถานะภาพ 2. อายุ 3. พรรษา 4. ระดับการศึกษาทางธรรม นักรธรรม 5. ระดับการศึกษาทางธรรม เปรียญธรรม 6. ระดับการศึกษาทางโลก

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การใช้สื่อออนไลน์ของพระภิกษุสามเณรในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่จังหวัดแพร่ ได้แก่

1) ด้านการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัย 2) ด้านการศึกษาค้นคว้าพระธรรมวินัยผ่านการใช้สื่อออนไลน์ 3) ด้านการเผยแพร่พระธรรมวินัยผ่านสื่อออนไลน์

2 ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ พระภิกษุ-สามเณรที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ จำนวน 140 รูป โรงเรียนพุทธโกศัลวิทยา วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 230 รูป โรงเรียนบวรวิศาลย์ วัดร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 54 รูป รวมทั้งสิ้น 424 รูป

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ นักเรียนนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ โรงเรียนพุทธโกศัลวิทยา วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โรงเรียนบวรวิศาลย์ วัดร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 15 รูป/คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารสถาบัน จำนวน 3 รูป/คน กลุ่มที่ 2 ครู-อาจารย์ จำนวน 6 รูป/คน กลุ่มที่ 3 นักเรียน-นิสิต จำนวน 6 รูป

ผลการวิจัย

1) สรุปผลการวิเคราะห์ระดับการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแพร่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ พระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอแพร่ใช้สื่อออนไลน์ประเภท YouTube (ยูทูป) Facebook (เฟซบุ๊ก) Line (ไลน์) มี 206 รูป ที่ใช้ Tiktok (ติ๊กต็อก) มี 187 รูป ที่ใช้ Google (กูเกิล) มี 150 รูป ที่ใช้ Email (อีเมล) มี 36 รูป ที่ใช้ Twitter (ทวิตเตอร์) มี 12 รูป ที่ใช้ Instagram (อินสตาแกรม) มี 23 รูป ส่วนใหญ่ใช้มากที่สุด ได้แก่ Facebook (เฟซบุ๊ก) มี 57 รูป คิดเป็นร้อยละ 29.00 รองลงมา YouTube (ยูทูป) มี 51 รูป คิดเป็นร้อยละ 24.00 ส่วนใหญ่ใช้ในแต่ละวัน ได้แก่ 5 - 6 ชั่วโมง มี 97 รูป คิดเป็นร้อยละ 47.00 ใช้เวลา 7 - 8 ชั่วโมง มี 76 รูป คิดเป็นร้อยละ 37.00 ส่วนใหญ่ใช้สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษา มี 133 รูป คิดเป็นร้อยละ 66.00 การติดต่อสื่อสาร มี 40 รูป คิดเป็นร้อยละ 19.00

2. สรุปผลการวิเคราะห์ระดับการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแพร่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

การใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.47) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการศึกษาค้นคว้าพระธรรมวินัยผ่านการใช้สื่อออนไลน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.49) รองลงมา ได้แก่ ด้านการเผยแพร่พระธรรมวินัยผ่านสื่อออนไลน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.46) และและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนในการศึกษาพระธรรมวินัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45) ตามลำดับ (1) ด้านการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนในการศึกษาพระธรรมวินัย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สามารถใช้สื่อออนไลน์เพื่อค้นคว้าหาข้อมูลในการเรียนการสอนพระธรรมวินัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.58) รองลงมา ได้แก่ ใช้สื่อออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนพระธรรมวินัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.47) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ใช้สื่อออนไลน์เพื่อการทบทวนความรู้และบทเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.35) (2) ด้านการศึกษาค้นคว้าพระธรรมวินัยผ่านการใช้สื่อออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.49) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ใช้สื่อออนไลน์ในการค้นหาข้อมูลพระธรรมวินัยที่มีสื่อต่าง ๆ ประกอบไปด้วย

ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ซึ่งจะกระตุ้นการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.54) รองลงมา ได้แก่ สามารถใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาค้นคว้าพระธรรมวินัยได้อย่างหลากหลาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.53) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์เป็นอย่างดี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.42) (3) ด้านการเผยแพร่พระธรรมวินัยผ่านสื่อออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.46) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สร้างเนื้อหาในการโพสต์รูปด้วยตัวเอง เช่น สื่อธรรมะ การนั่งสมาธิ ข้อคิดในการดำเนินชีวิต มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.52) รองลงมา ได้แก่ เชิญชวน พุทธศาสนิกชนให้มาร่วมทำบุญในกิจกรรม วันสำคัญทางศาสนา ดึงดูดความสนใจผ่านทางสื่อออนไลน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.50) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สามารถผลิตสื่อธรรมะเพื่อเผยแพร่ทางออนไลน์ได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.41)

3. สรุปผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแพร่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ สื่อออนไลน์เป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้และเป็นหัวใจการศึกษาขนาดใหญ่ที่ทรงประสิทธิภาพ ในการเรียนรู้แบบไร้ขีดจำกัด ซึ่งครูผู้สอนและผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้จากทุกที่ ทุกเวลา ตลอดวันละ 24 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 7 วัน ฉะนั้นผู้บริหารการศึกษาจึงควรกำหนดแนวปฏิบัติในการใช้สื่อออนไลน์อย่างเหมาะสม เพื่อช่วยลดความเสี่ยงด้านการใช้สื่อออนไลน์ไปในทางที่ผิดหรือด้านการก่อให้เกิดความเสียหายชื่อเสียงแก่สถานศึกษา หากนำสื่อออนไลน์มาใช้อย่างถูกต้อง และใช้อย่างมีวิจารณญาณก็จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งผู้สอนและผู้เรียนต่างได้รับประโยชน์ร่วมกัน ผู้สอนสามารถจัดการการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับรูปแบบหรือกิจกรรมการเรียน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อสามารถพัฒนาความรู้และทักษะที่ต้องการได้อย่างเต็มศักยภาพ ยิ่งกว่านั้น ผู้บริหารการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนานโยบายการใช้สื่อออนไลน์ที่มีอยู่เป็นระยะๆ เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์และยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย การใช้สื่อออนไลน์ของพระภิกษุสามเณรรุ่นใหม่ ใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์ในการแสวงหาความรู้

อภิปรายผล

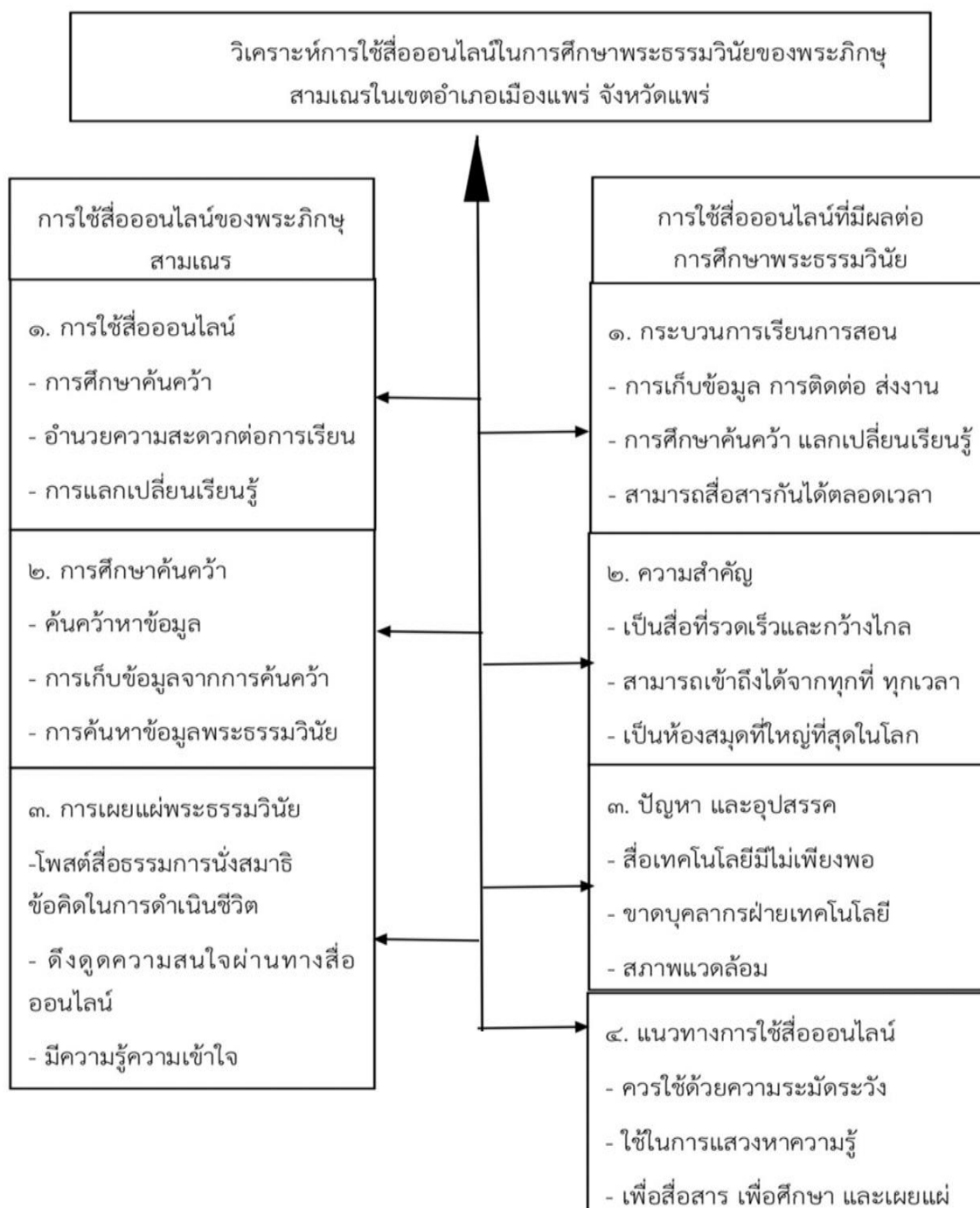
การนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

1. ระดับการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.47) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาค้นคว้าพระธรรมวินัยผ่านการใช้สื่อออนไลน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.49) รองลงมา ได้แก่ ด้านการเผยแพร่พระธรรมวินัยผ่านสื่อออนไลน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.46) และและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนในการศึกษาพระธรรมวินัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.45) ตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสาโรจน์ อธิภทฺโท นันทนิยม (2561)นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อจัดการสอนศีลธรรมสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 รายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสื่อธรรมชาติในการสอนศีลธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23 ด้านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นและวัสดุอุปกรณ์การสอนศีลธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23 ด้านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนศีลธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 ตามลำดับ

2. แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณร ในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในปัจจุบันมีเครื่องอำนวยความสะดวกมากมาย รวมถึงคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีประโยชน์ คือ สามารถค้นคว้า (Search) ข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วอย่าง อีกประการหนึ่งพระภิกษุสามเณร สามารถติดต่อกับบุคคลอื่นทางอินเทอร์เน็ต เช่น ติดต่อกับอาจารย์ผู้สอน รับงาน-ส่งงาน ปรึกษาพูดคุยด้วยกันได้ เช่นเฟซบุ๊ก ,ไลน์ ,ทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายได้เป็นอย่างดี เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทัศนคติ และมุมมองที่หลากหลาย จึงทำให้การศึกษาพระธรรมวินัยเป็นไปอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การใช้สื่อออนไลน์ของพระภิกษุสามเณร ใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์ในการแสวงหาความรู้ และเพื่อการเผยแผ่ธรรมะ ส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ รวมถึงการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอัคราภิกุทธิ์ สิริวัฒนโน ลุนละวัน (2560) เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ประกอบไปด้วยปัญหาต่าง ๆ ความเจริญทางเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ คือ สังคมออนไลน์ ได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ทำให้การเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปด้วยทั้งรูปแบบและวิธีการ ตลอดทั้งการประยุกต์เนื้อหาสาระ ให้เข้ากับเหตุการณ์ ปัจจุบันพระสงฆ์ทำหน้าที่การเผยแผ่พุทธธรรมเพื่อประโยชน์แก่สังคมในยุคปัจจุบันมีรูปแบบ และวิธีการนำเสนอที่แตกต่างกัน เช่น การโพสต์รูปภาพ การอัปโหลดวิดีโอ การแชร์ และการแสดงความคิดเห็น พระนักเผยแผ่ธรรมะรูปหนึ่งมีรูปแบบและวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกันไป เพราะได้แสดงบทบาทในฐานะนักสื่อสารมวลชน มีการบูรณาการเนื้อหาสาระให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันและใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สังคมออนไลน์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้จากผลการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับจากผลการวิจัย ดังกล่าว สรุปเป็นแผนภาพที่ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

1. การใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษาพระธรรมวินัยและการเผยแผ่ของพระภิกษุสามเณรในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

(1) ด้านการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนในการศึกษาพระธรรมวินัย พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง คือ การศึกษาพระธรรมวินัยของพระภิกษุสามเณร ในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ใช้สื่อออนไลน์เพื่อค้นคว้าหาข้อมูลในการเรียนการสอน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รวมถึงการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนพระธรรมวินัย

(2) ด้านการศึกษาค้นคว้าพระธรรมวินัยผ่านการใช้สื่อออนไลน์ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง คือ ใช้สื่อออนไลน์ในการค้นหาข้อมูลพระธรรมวินัยที่มีความหลากหลาย และค้นคว้าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การตั้งประเด็นแลกเปลี่ยนข้อสงสัยต่าง ๆ ที่ประกอบไปด้วยภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง

(3) ด้านการเผยแพร่พระธรรมวินัยผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง คือ การโพสต์รูปด้วยตัวเอง เช่น สื่อธรรมะ การนั่งสมาธิ ข้อคิดในการดำเนินชีวิต มีการเชิญชวนพุทธศาสนิกชนให้มาร่วมทำบุญในกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเผยแพร่พระธรรมวินัยผ่านสื่อออนไลน์

2. การใช้สื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการศึกษาพระธรรมวินัยและของพระภิกษุสามเณร ในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

(1) กระบวนการเรียนการสอน พบว่าวงการ การศึกษามีการนำเอาสื่อออนไลน์มาใช้สำหรับการเรียน การสอน โดยการใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร กระบวนการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นการเก็บข้อมูล การติดต่อ ส่งงานที่สามารถสื่อสารกับผู้เรียนได้ตลอดเวลา สามารถใช้สื่อออนไลน์เป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น กระตุ้นให้เกิดการศึกษาค้นคว้า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การตั้งประเด็นแลกเปลี่ยน ข้อสงสัย ต่างๆ ผ่านสื่อออนไลน์ทำได้อย่างทันท่วงที

(2) ความสำคัญของสื่อออนไลน์ พบว่า เป็นสื่อที่รวดเร็วและกว้างไกล สามารถเข้าถึงได้จากทุกที่ ทุกเวลา เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ เนื่องจากในปัจจุบันนี้องค์ความรู้ต่างๆ ทั้งทางด้านทางโลกและทางธรรมได้ถูกรวบรวมไว้ในอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมาก สื่อออนไลน์เป็นห้องสมุดที่ใหญ่ที่สุดในโลก ทั้งพระไตรปิฎก อรรถกถา คำสอน หนังสือ ตำราทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนเทปบันทึกคำบรรยายคำสอนของพระเถระลูกบันทึกลานข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้สะดวกต่อการศึกษาค้นคว้า ทำให้พระภิกษุ สามเณรสามารถค้นคว้าศึกษาได้ง่ายและสะดวก

(3) ปัญหาอุปสรรคของการใช้สื่อออนไลน์ พบว่า ในเรื่องของ การใช้ระบบเครือข่ายของเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษานั้น ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ใช้งานภายในโรงเรียนขัดข้องบ่อยทำให้ใช้งานไม่ได้ไม่สะดวก และรวดเร็ว จำนวนผู้ดูแลรักษาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมีไม่เพียงพอ รองลงมา คือ บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศน้อย ขาดบุคลากรฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความรู้ความสามารถให้คำแนะนำปลูกฝังบอกให้รู้ผลดีผลเสียในด้านต่าง ๆ สถานศึกษาควรได้เพิ่มเรื่องจุดให้บริการสัญญาณอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต และควรปรับปรุงเรื่องอุปกรณ์ในการใช้งาน รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

(4) แนวทางการใช้สื่อออนไลน์ พบว่าสำหรับพระภิกษุ-สามเณรควรศึกษาและระมัดระวังเกี่ยวกับการใช้งานสื่อออนไลน์ โดยคำนึงถึงหลักพระธรรมวินัย และยึดหลักประโยชน์และความสุขของสังคมเป็นที่ตั้ง การใช้สื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ให้แก่พระภิกษุ-สามเณร เพื่อการสื่อสาร เพื่อการศึกษา และเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พระภิกษุ-สามเณร ควรใช้สื่อออนไลน์ ด้วยความระมัดระวัง มีสามัญสำนึกรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพล บัวอุไร.(2563) “ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง วิชาการสร้างงานสื่อผสม เรื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ลำลูกกา”. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา*

- การวิจัยและประเมินทางการศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนกร อีระวุฒิชัยกิจ.(2562) “ปัจจัยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการอ่านนวนิยายในกลุ่มเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์และเจนเอเรชั่นเอ็กซ์”. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. (คณะบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยนเรศวร
- นายอาทิตย์ หลวงละ.(2559) “การใช้เว็บไซต์เฟสบุ๊กทางอินเทอร์เน็ตของพระสงฆ์”. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระครูสมุห์มานิตย์ ญาณธโร.(2564). อ้างใน วรัญญา เดชพงษ์ และ นริศรา ไหมเรียง. “อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการพัฒนาความรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”. วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์. ปีที่ 25.
- พระมหาอนิต สิริวัฒน.(2562) “รูปแบบและกระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย”. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่. ปีที่ 15.
- พระสาโรจน์ อีระภทฺโท.(2561) “การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อจัดการสอนศีลธรรมสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอัคราภิกุทธิ์ สิริวัฒนโน ถุนละวัน ดร.(2560) “กระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของพระสงฆ์ในสังคมไทย”. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูริทัต ศรีอร่าม.(2563) “แนวทางการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการสื่อสารและเผยแผ่พระพุทธศาสนาสำหรับพระภิกษุ-สามเณรในจังหวัดฉะเชิงเทรา”. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ปีที่ 5.
- ระวี แก้วสุกใส และชัยรัตน์ จุสปาโล.(2556) “เครือข่ายสังคมออนไลน์ : กรณี เฟสบุ๊ก (Facebook) กับการพัฒนาผู้เรียน”. Princess of Naradhiwas University Journal. ปีที่ 5.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2565) สื่อสังคม-เครือข่ายสังคม. [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=4357>.
- วิยะดา ฐิติมัทธมา.(2565) “เครือข่ายสังคมออนไลน์: แนวโน้ม ปรากฏการณ์ และจริยธรรม”.วารสารนักบริหาร ปีที่ 30.